

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

H.F. Witherby, F.C.R. Jourdain, N.F. Ticehurst & B.W. Tucker 1941. *The Handbook of British Birds*. Uitgegeven bij H.F. & G. Witherby Ltd, London.

De Jan Verwey Bibliotheek kwam dankzij bemiddeling van Klaas Sikkema in het bezit van dit beroemde, vijfdelige standaardwerk. Gelet op enkele aantekeningen voorin waren de boeken in 1948 gekocht door de heer K. van der Heide. Van der Heide moet een serieuze ornitholoog zijn geweest, want dit boek kocht je niet zo maar, zeker niet in de krappe tijd direct na de oorlog. In een oude ledenlijst van de Nederlandse Ornithologische Unie uit 1960 is een Van der Heide, woonachtig op Schokland in de Noordoostpolder, te vinden. Wellicht is deze Van der Heide de eigenaar van deze klassieker geweest. Toen ik omstreeks mijn zestiende serieuze belangstelling voor vogels kreeg, waren er twee boeken met een welhaast magische klank. Het eerste was 'de Kist', de Nederlandse vertaling en bewerking van de beroemde *Petersons Vogelgids* voor alle Europese vogels. Dat boek was voor iedereen bereikbaar die zuinig met z'n zakgeld omging. Het tweede boek was de bovengenoemde boekenserie, kortweg het *Handbook* genoemd. Iedereen sprak er over, maar bijna niemand had het. Gelukkig kon ik het altijd inkijken bij Aart Tjittes, de nestor van de Harderwijkse vogelaars. Bij de gastvrije Tjittes kwamen allerlei mensen over de vloer, vaak na een bezoek aan de beroemde Knardijk. Zo kwam ik daar een keer Herman Klomp en warempel ook Jan Kist tegen.

Een van de eerste keren dat ik het *Handbook* openploeg, was na het zien van mijn eerste Nijlgans op 2 januari 1962 bij de Hardersluis. In mijn nog nieuwe 'Kist' was deze vogel niet te vinden! Direct na terugkeer in Harderwijk bij Tjittes aangebeld en het *Handbook* open geslagen. In het *Handbook* konden we de vogel niet vinden. De vogel werd wel beschreven, maar er was geen afbeelding opgenomen. Gelukkig had Tjittes ook het standaardwerk van Jean Delacour (*The Waterfowl of the World*) in huis, waarin wel een fraaie plaat van deze soort is opgenomen.

Het bijzondere van het *Handbook* was dat het niet alleen een determinatieboek was met mooie platen, maar vooral omdat veel aandacht uitging naar zaken als voortplanting (eieren, nest, baltsgedrag) en trek. Het was dus het boek voor iedereen die verder wilde dan alleen het herkennen van vogels.

Het *Handbook* beleefde acht drukken, de laatste in 1958. Toen was inmiddels een nieuw handboek van start gegaan: *The Birds of the British Isles* van D.A. Bannerman & G.E. Lodge. Dit handboek bestond tenslotte (1953-1963) uit 12 kloeke delen. In 1977 begonnen de Britten opnieuw aan een megaproject: *Handbook of the Birds of the Western Palearctic*. Dit groeide uit tot een serie van negen forse boekwerken waarvan het laatste pas in 1994 verscheen. Pas toen was het beroemde *Handbook* van Witherby c.s. in feite volledig ingehaald.

J. Landwehr. 1980. *Wilde orchideeën van Europa. Deel I en II*. Uitgegeven door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

Deze prachtige boeken kregen wij van de familie van Jan Glasbergen (1929-2002), nadat begin 2010 mevr. Glasbergen was overleden. De boeken tonen in prachtige afbeeldingen alle soorten wilde orchideeën van Europa. Bovendien zijn bij veel soorten allerlei varianten afgebeeld en beschreven. Kleine verspreidingskaartjes maken duidelijk waar deze prachtige planten te vinden zijn. Ook voegde Landwehr schetsjes toe van de landschappen waarin hij de orchideeën aantrof. Het werk getuigt van grote kennis, ongelooflijk geduld om de planten zorgvuldig af te beelden en een enorme gedrevenheid om alle soorten in zijn boek te krijgen.

Behalve de hier zojuist genoemde boeken kreeg de Jan Verwey Bibliotheek nog meer waardevolle boeken. Het zal hen die Jan Glasbergen gekend hebben niet verbazen dat het vooral vogelboeken zijn. Dankzij deze schenking beschikt de Jan Verwey Bibliotheek nu over een mooie serie vogelgidsen. Naast wat wij al hadden, komen daar nu bij: de *ANWB-vogelgids* (2000), het *Vogelboek* van Kerst Zwart (1953), de *Tirions Vogelgids* (1987) en de *Vogelgids van Europa* (Jim Flegg, 1991). Zo'n serie laat mooi zien hoe in de loop der jaren de veldgidsen steeds beter geworden zijn. Verder troffen we in de doos klassiekers aan als *De Vogels rondom ons huis* van Jan P. Strijbos en *Ontdek de Vogels* van Van Nes & Sluiters. Waardevolle aanvullingen voor onze bibliotheek zijn verder: *Elseviers Stenengids* (1974), *Bergbloemengids* (1979), *Vogeldeterminatie* (1989) en het boek *Waddenzee* (1977).

N.B. Meer over Jan Glasbergen is te vinden in de Strandloper van maart 2003: *In Memoriam Jan Glasbergen (1929-2002)*, geschreven door Willem Baalbergen.

Werkgroep Avifauna Nieuwegein. 2009. *Broedvogels in Nieuwegein. Waar, hoeveel en trends.* Uitgave van Vogelwacht Utrecht, afdeling Nieuwegein/IJsselstein e.o. Prijs € 25,-

de bespreking van alle Nieuwegeinse broedvogels wordt niet de volgorde van de vogelgidsen aangehouden.

De broedvogels worden besproken in vier groepen: vogels van bebouwing, water- en moerasvogels, vogels van boom en struweel en vogels van het (half-)open landschap.

Omdat vanaf eind jaren zestig gegevens zijn verzameld, kunnen zinnige opmerkingen over toe- of afname worden gemaakt. Daarin komen trends naar voren die ook voor onze regio gelden. Zo is de Kauw zowel in Nieuwegein als in onze regio sterk toegenomen en lijkt de Zwarte Roodstaart enigszins op zijn retour in stedelijk gebied.

Het boek eindigt met een gevarieerd hoofdstuk dat (heel leuk gevonden!) *Vervolglegels* wordt genoemd. Hierin is onder andere aandacht voor de soorten van de Rode Lijst en de opkomst van exoten.

Stadsvogels krijgen gelukkig steeds meer aandacht. Dat blijft niet beperkt tot een forse stijging van het aantal vetbollen en voedertafels in onze tuintjes. Ook het onderzoek naar de samenstelling van de stadsvogelbevolking wordt op steeds meer plaatsen ter hand genomen. In de jaren negentig was een boek over stadsvogels nog een zeldzaamheid. Bekend uit die periode is bijvoorbeeld *De broedvogels van Alkmaar in 1994*. Hierna zijn her en der meer boeken over stadsvogels verschenen. Ook in regionale avifauna's werd meer dan vroeger aandacht aan de vogels van de stedelijke omgeving geschonken. Met het boek over de broedvogels van Nieuwegein is echter een geheel nieuwe standaard gezet. In een prachtig uitgegeven boekwerk van ruim 300 pagina's komt de vogelbevolking van Nieuwegein uitvoerig aan bod. Bijzonder is de bespreking van alle 15 woonwijken met daarbij de vogelsoorten die karakteristiek voor die woonwijk genoemd kunnen worden. Hierna krijgen de bedrijventerreinen een uitvoerige bespreking. Bij

Met dit boek heeft de Werkgroep Avifauna Nieuwegein een geweldige prestatie geleverd. Niet alleen de inhoud is zeer de moeite waard voor iedereen met belangstelling voor de vogels van het stedelijke gebied, ook het jasje waarin dit alles is gepresenteerd verdient alle lof. Zelden zag ik een zo mooi vormgegeven boek. De foto's zijn van hoge kwaliteit en mooi op de pagina's geplaatst. Niet veel foto's in klein formaat tegen elkaar geschoven zoals de laatste tijd nogal gebruikelijk is (zie bespreking van *Duinen en mensen Kennemerland*, Strandloper december 2009). Hier komt elke foto goed tot zijn recht. Karakteristieke landschapsfoto's complementeren de fotoserie. Hiernaast zijn lekker wat eenvoudige, maar duidelijke grafieken en kaartjes opgenomen.

Kortom een prachtig boek waarvan elke vogelwerkgroep die van plan is een eigen boek uit te geven, zeker kennis moet nemen.